Andrzej Trzciński
Krzysztof Bielawski
Inga Marczyńska

Cmentarz żydowski w Nowym Żmigrodzie



PAMIĘĆ
POGRANICZA

Autorzy:
Andrzej Trzciński – odpisy i tłumaczenie inskrypcji
Krzysztof Bielawski – historia cmentarza
Inga Marczyńska – fotografie
Monika Tarajko – skład

Broszura wydana w ramach programu grantowego „Pamięć Pogranicza", współfinansowanego ze środków Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (projekt „Prace porządkowe i dokumentacyjne na cmentarzach żydowskich w Błażowej i Nowym Żmigrodzie", numer wniosku PP/2026/0050).

Projekt zrealizowała Fundacja Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego we współpracy z Ingą Marczyńską – Liderką Dialogu w Jaśle, Jerzym Dębcem – sołtysem Nowego Żmigrodu i prezesem Towarzystwa Miłośników Nowego Żmigrodu, przy wsparciu miejscowych wolontariuszy.

Wydawca:
Fundacja Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego
Warszawa 2026

FOUNDATION FOR THE PRESERVATION OF JEWISH HERITAGE IN POLAND
FUNDACJA OCHRONY DZIEDZICTWA ŻYDOWSKIEGO
www.fodz.pl

NIW Narodowy Instytut Wolności Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego
KOMITET DO SPRAW POŻYTKU PUBLICZNEGO
KPRM
stowarzyszenie czajnia
STOWARZYSZENIE FOLKOWISKO

Cmentarz żydowski w Nowym Żmigrodzie

Zarys historii i stanu zachowania

Cmentarz znajduje się w północno-wschodniej części miejscowości, przy ul. Jasielskiej, na zboczu wzniesienia łagodnie opadającego w kierunku północno-wschodnim. Zajmuje działkę na planie zbliżonym do wydłużonego prostokąta, o powierzchni około 1,81 ha.

Data założenia cmentarza nie jest znana. Najstarszy zidentyfikowany nagrobek pochodzi z 1726 r., jednak prawdopodobnie cmentarz powstał znacznie wcześniej.

Jest to miejsce pochówku co najmniej kilku tysięcy mieszkańców Nowego Żmigrodu i okolicznych wsi.

Przed 1939 r. teren był ogrodzony murem. Od strony południowo-wschodniej dostęp ograniczały ciek wodny i skarpa. Przy wejściu znajdował się dom przedpogrzebowy.

W latach II wojny światowej na cmentarzu Niemcy rozstrzeliwali i grzebali Żydów, Romów, Rosjan oraz osoby innych narodowości. Na polecenie Niemców część macew użyto do utwardzania dróg.

Proces dewastacji był kontynuowany w kolejnych dekadach. Niektórzy mieszkańcy Nowego Żmigrodu i okolicznych wsi wykorzystywali macewy jako materiał budowlany. Teren był zaśmiecany i stopniowo zarastał roślinnością.

W 1955 r. na cmentarzu pochowano Pinkasa Wohlmuta – ostatniego Żyda w Nowym Żmigrodzie. 8 grudnia 1961 r. Minister Gospodarki Komunalnej, w następstwie uchwały Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej w Nowym Żmi-



Nagrobek Josefa Szmuela ben Jehudy, zm. w erew Rosz Chodesz nisan 5611 r., tj. 2 kwietnia 1851 r.

grodzie, podpisał zarządzenie o zamknięciu cmentarza.

W 1990 r. cmentarz został wpisany do rejestru zabytków. Od 2013 r. właścicielem cmentarza jest Fundacja Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego. Opiekę nad nim sprawuje Towarzystwo Miłośników Nowego Żmigrodu.

Granice cmentarza są w znacznej mierze czytelne dzięki reliktom ogrodzenia, ziemnemu obwałowaniu i ciekowi wodnemu. W jego obrębie znajduje się około 1000 destruktów macew, przy czym czytelne inskrypcje zachowały się tylko na około 300 z nich. Najstarsza zidentyfikowana macewa upamiętnia Sarę córkę Mordechaja, zmarłą 10 kwietnia 1726 r., najmłodszy nagrobek – Pinkasa Wohlmuta, zmarłego 22 czerwca 1955 r.

Wyraźny jest podział na starą (zachodnią) i nową (wschodnią) część cmentarza. Największa koncentracja macew występuje pośrodku cmentarza, gdzie zachowały się nagrobki z XVIII w. Większość wykonano z drobnoziarnistego piaskowca. Dominują typowe dla sztuki sepulkralnej Żydów aszkenazyjskich stele, zwieńczone łukami lub trójkątnie. W ich naczółkach wyryto symbole, m.in. dłonie w geście błogosławieństwa, świece, dzbany, korony, ptaki, lwy, motywy architektoniczne i roślinne. W najmłodszej części cmentarza znajdują się nagrobki z betonu oraz betonowe obramienia grobów. Wszystkie inskrypcje – oprócz wykonanych po 1945 r. – wyryto w języku hebrajskim. Istotnym problemem jest postępująca erozja macew wykonanych z piaskowca fliszowego.

Ze względu na walory historyczne i krajobrazowe jest to jeden z najciekawszych cmentarzy żydowskich na Podkarpaciu.

WYBRANE NAGROBKI

Sara bat Mordechaj eszet Chajim B.M.Z.

zm. 9 nisan 5486 r., tj. 10 kwietnia (środa) 1726 r.

Tu pochowana
niewiasta poważana,
skromna i pobożna, pani
Sara córka naszego nauczyciela Mordechaja,
żona naszego nauczyciela Chajima B.M.Z.
a odeszła 9 dnia w miesiącu nisan
486 według krótkiej rachuby. Niech będzie dusza jej
zawiązana w woreczku żywych.



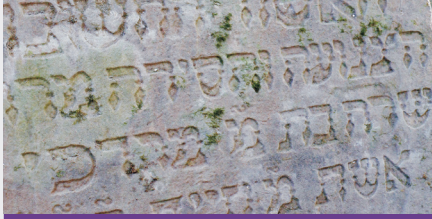

1 פ'נ
2 האשה החשובה
3 הצנועה וחסידה מרת
4 שרה בת מ' מרדכי
5 אשת מ' חיים ב'מ'ז'
6 ונפטרה ט' ימים ב' ניסן
7 ת'פ'ו' לפק ת'נ'צ'ב'ה'

Materiał:
piaskowiec fliszowy

Uwagi:

WERSY 4–5: Sara i Mordechaj – imiona hebrajskie biblijne.

WERS 5: Chajim – hebrajskie imię pobiblijne.

WERS 5: B.M.Z. – zapewne akronim osoby o imieniu na literę Z: *ben morejnu Z.*

WERS 6: ב' – przyjmuje się jako skrót wyrażenia בחודש.

WERS 7: Por. 1Sm 25,29; TB, Szabat 152b; modlitwa *Jizkor*.



נפ...מ	1
פנ	2
אשה	3
חסידה וישרה	4
בצות ה' שמרה	5
עלתה נשמתה למרו'	6
מה ה"ה בתי : בת	7
הראש ומגיד	8
מוהרר מאיר זצל	9
שעלתה בגלגל	10
העלין בערבפ'	11
שנת ת'ץ'ד' לק ת'נ'צ'ב'ה'	12

Batja bat Meir

zm. w erew Pesach [14 nisan] 5494 r.,
tj. 17 kwietnia (sobota) 1734 r.

...
Tu pochowana
niewiasta
pobożna i prawa.
Przykazań Pana przestrzegała.
Wzniosła się dusza jej na wysoko-
ści. Oto ta, Batja córka
przywódcy, kaznodziei,
naszego nauczyciela, pana, mistrza Meira, pamięć sprawiedliwego niech będzie błogosławiona,
która wzniosła się w wędrówce <dusz>
wysoko, w wigilię Pesach
roku 494 według krótkiej rachuby. Niech będzie dusza jej zawiązana w woreczku żywych.



Materiał:

piaskowiec fliszowy

Uwagi:

WERS 1: Tekst mocno zatarty, nieczytelny.

WERS 7: מה na początku wersu to prawdopodobnie dokończenie ostatniego wyrazu z wersu poprzedniego, mimo oznaczenia obcięcia.

WERS 7: Batja – jidyszowe zdrobnienie (wymawiane prawdopodobnie: Basia) hebrajskiego biblijnego imienia Batszewa.

WERS 8: Tytuły *rosz* i *magid* świadczą o tym, że ojciec Batji pełnił wysokie funkcje kahalne.

WERS 9: Meir – imię aramejskie pobiblijne.

WERS 10: *gilgul* (wędrówka dusz) to pojęcie z wierzeń kabalistycznych.

WERS 11: Powinno być עליון.

WERS 12: Por. 1Sm 25,29; TB, Szabat 152b; modlitwa *Jizkor*.

Cwi ben Nisen

zm. 27 tamuz 5502 r.,
tj. 29 lipca (niedziela) 1742 r.

1	פנ
2	מורינו ורבינו
3	הרב המאה''ג האי
4	גאון החסיד המפו
5	רב [כ]ל בני הגולה
6	הישיש אב''ד ור''מ
7	דפה מהורר צבי
8	במהורר ניסן זצל
9	שהי אב''ד בק''ק
10	טארטאקוב
11	ונפטר דז תמוז
12	ת'ק'ב' לפק תנצבה

Tu pochowany
nasz nauczyciel i nasz mistrz,
mistrz, światło wielkie, ów
gaon pobożny, słynny,
nauczyciel wszystkich synów wygnania,
sędziwy przewodniczący sądu <rabinackiego>
i przełożony jesziwy
tutejszej, nasz nauczyciel, pan i mistrz, pan Cwi
syn naszego nauczyciela, pana i mistrza, pana Nisena,
pamięć sprawiedliwego niech będzie błogosławiona,
który był przewodniczącym sądu <rabinackiego>
w świętej gminie
Tartakowie,
a odszedł 27 tamuz
502 według krótkiej rachuby. Niech będzie dusza
jego zawiązana w woreczku żywych.



Materiał:

piaskowiec fliszowy

Uwagi:

WERSY 6–7: Tytuły *aw bet din we-rosz metiwta de-po* wskazują, że zmarły pełnił funkcję rabina w Nowym Żmigrodzie.

WERSY 7–8: Cwi i Nisen – hebrajskie imiona pobiblijne.

WERSY 9–10: Z lapidarności zapisu nie wynika jednoznacznie, kogo dotyczy informacja o pełnieniu funkcji rabina w Tartakowie – Cwiego czy jego ojca, Nisena.

WERS 10: Tartaków – wówczas miasto prywatne Potockich. Gmina żydowska istniała tam co najmniej od początku XVIII w. Oddalony od Nowego Żmigrodu około 280 km na płn.-wsch.

WERS 12: Por. 1Sm 25,29; TB, Szabat 152b; modlitwa *Jizkor*.



Malka bat Szm…

zm. … 5537 r., tj. między 14 września 1776 a 1 października 1777 r.

פנ	1
האשה צנוע[ה]	2
וחסודה הנעי[מה]	3
שמתה בקו…	4
שנים בעוה' מ[רת]	5
מלכה בת הרו[זן]	6
הראש מ' שמ…	7
יצו ונפטרה ד…	8
ת'ק'ל'ז' לפק ת'נ'צ['ב'ה']	9

Tu pochowana
niewiasta skromna
i pełna wdzięku, miła,
która zmarła …
lat na tym świecie, pani
Malka córka zwierzchnika,
przywódcy, naszego nauczyciela Szm…
niech go ochrania jego Opoka i Zbawca, a odeszła …
537 według krótkiej rachuby. Niech będzie dusza jej zawiązana w woreczku żywych.

Materiał:
piaskowiec fliszowy

Uwagi:

Lewa strona macewy zniszczona.

WERS 6: Malka – hebrajskie imię pobiblijne; *rozen* (zwierzchnik) – tekst uszkodzony, lekcja hipotetyczna.

WERS 7: *rosz* (przywódca) – obydwa tytuły świadczą o tym, że ojciec zmarłej pełnił wysokie funkcje kahalne. Szm… – tekst uszkodzony, prawdopodobne, popularne imiona tak zaczynające się to Szmuel, Szimon, Szemarja, Szimszon, Simcha.

WERS 9: Por. 1Sm 25,29; TB, Szabat 152b; modlitwa *Jizkor*.



Hadasa bat Jaakow ha-kohen

zm. 22 tewet 5579 r.,
tj. 19 stycznia (wtorek) 1819 r.

Tu pochowana
roku
579, 22 tewet według krótkiej rachuby,
bowiem odeszła, niewiasta czysta
pośród kobiet. Światło szabatu
zapalała zgodnie z jej powinnością. Skromna
pani Hadasa córka naszego nauczyciela, pana, mistrza
Jaakowa z kapłanów, pamięć jego niech będzie
błogosławiona. Niech będzie dusza jej zawiązana
w woreczku żywych.

1	פנ
2	שנת
3	ת'ק'ע'ט' ד'ב' טבת לפק
4	שנפטרה אשה כשרה
5	בנשים חשובה נר שבת
6	הדליקה כחקה הצנועה
7	מרת הדסה בת מוהרר
8	יעקב הכהן זל תנצבה

Materiał:

piaskowiec fliszowy

Uwagi:

WERSY 7–8: Hadasa i Jaakow – hebrajskie imiona biblijne.

WERS 8: Por. 1Sm 25,29; TB, Szabat 152b; modlitwa *Jizkor*.



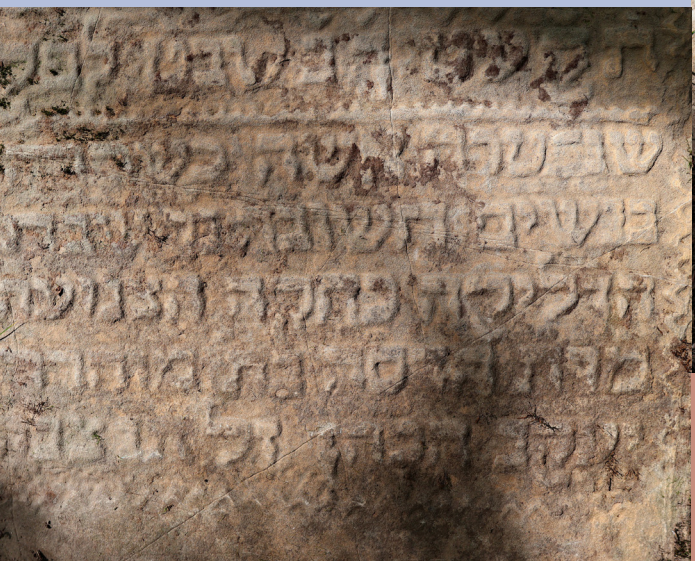



Blime bat Jaakow

zm. 9 tewet 5583 r.,
tj. 23 grudnia (poniedziałek) 1822 r.

פנ	1
אשה צניעה	2
והצדקה מרת בלימא	3
בת התורני מוהרר	4
יעקב ונפטר ט טבת	5
שנת תקפג לפק	6
תנצבה	7

Tu pochowana	
niewiasta skromna	
i sprawiedliwa, pani Blime	
córka uczonego, naszego nauczyciela, pana, mistrza	
Jaakowa, a odeszła 9 tewet	
roku 583 według krótkiej rachuby.	
Niech będzie dusza jej zawiązana w woreczku żywych.	



Materiał:
piaskowiec fliszowy

Uwagi:

WERS 3: Blime – wariant jidyszowego imienia Blume.

WERS 5: Jaakow – hebrajskie imię biblijne.

WERS 5: נפטר – forma męska lub nieoznaczone obcięcie wyrazu.

WERS 7: Por. 1Sm 25,29; TB, Szabat 152b; modlitwa *Jizkor*.

Szimszon ben Akiwa

zm. w Rosz Chodesz siwan [1 siwan] 5583 r.,
tj. 11 maja (niedziela) 1823 r.

Tu pochowany
mąż zacny i prawy, oto ten
wzniosły, czcigodny nasz nauczyciel, pan, mistrz
Szimszon syn czcigodnego pana, mistrza
Akiwy, a odszedł w Nów Miesiąca
siwan 583 według krótkiej rachuby.
Niech będzie dusza jego zawiązana w woreczku żywych.

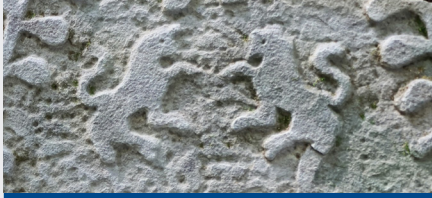

1 פנ
2 איש תם וישר ה''ה
3 המרומים כמוהרר
4 שמשון בן כהרר
5 עקיבא ונ' בר''ח
6 סיוון תקפג לפק
7 ת'נ'צ'ב'ה'



Materiał:
piaskowiec fliszowy

Uwagi:

WERS 2: Por. Hi 1,1; 1,8; 2,3.

WERS 4: Szimszon – hebrajskie imię biblijne.

WERS 5: Akiwa – aramejski odpowiednik hebrajskiego biblijnego imienia Jaakow.

WERS 7: Por. 1Sm 25,29; TB, Szabat 152b; modlitwa *Jizkor*.

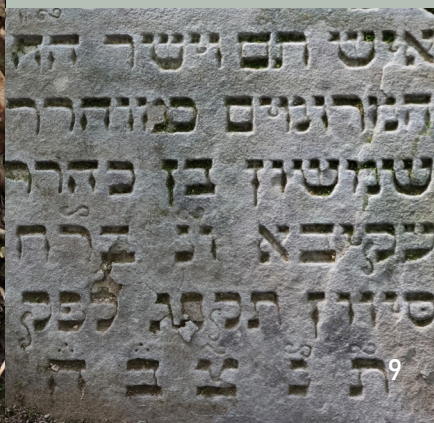

Aharon ben Awraham segal

zm. 1 dnia Rosz Chodesz szwat [1 szwat] 5595 r.,
tj. 31 stycznia (sobota) 1835 r.

פנ	1
איש תם וישר ה''ה	2
המרומם מ''ה אהרן	3
שמש דב'הכ' בן הרבני	4
המופלא מ''ה אברהם	5
סגל ונפטר א דר''ח שבט	6
שנת תקצה לפק	7
ת'נ'צ'ב'ה'	8

Tu pochowany
mąż zacny i prawy, oto ten
wzniosły nasz nauczyciel, pan Aharon
szames synagogi, syn uczonego,
cudownego, naszego nauczyciela, pana Awrahama
z lewitów, a odszedł 1 <dnia> Nowiu Miesiąca szwat
roku 595 według krótkiej rachuby.
Niech będzie dusza jego zawiązana w woreczku żywych.



Materiał:
piaskowiec fliszowy

Uwagi:

WERS 2: Por. Hi 1,1; 1,8; 2,3.

WERSY 3 i 5: Aharon i Awraham – hebrajskie imiona biblijne.

WERS 4: Hebr. *szamasz de-bejt ha-kneset* – funkcja zawiadującego synagogą.

WERS 6: Hebr. *segal* – skrót od *segen lewija* – przełożony lewitów.

WERS 8: Por. 1Sm 25,29; TB, Szabat 152b; modlitwa *Jizkor*.

Cwi Hirsz ben Awraham segal

zm. 11 adar I 5597 r.,
tj. 16 lutego (czwartek) 1837 r.

Tu pochowany
mąż zacny i prawy,
oto ten, uczony, nasz nauczyciel, pan, mistrz
Cwi Hirsz syn uczonego,
naszego nauczyciela, pana Awrahama z lewitów,
a odszedł 11 adar pierwszego
roku 597. Niech będzie dusza jego zawiązana
w woreczku żywych.

1	פנ
2	איש תם וישר
3	הה התורני מהורר
4	צבי הירש בהתורני
5	מה אברהם סגל
6	ונ' י'א' אדר ראשון
7	ש'נ'תקצז ת'נ'צ'ב'ה'



Materiał:
piaskowiec fliszowy

Uwagi:

WERS 2: Por. Hi 1,1; 1,8; 2,3.

WERS 4: Cwi – hebrajskie imię pobiblijne; Hirsz – regularny jidyszowy kinuj imienia Cwi.

WERS 5: Awraham – hebrajskie imię biblijne. Hebr. *segal* – skrót od *segen lewija* – przełożony lewitów.

WERS 7: ש'נ'תקצז – zapis ściągnięty, litera taw wspólna dla wyrazu שנת i daty rocznej.

WERS 7: Por. 1Sm 25,29; TB, Szabat 152b; modlitwa *Jizkor*.

Resza bat Menachem Manes

zm. w Rosz Chodesz szwat [1 szwat] 5611 r.,
tj. 4 stycznia (sobota) 1851 r.

אשה זקינה חשובה	1	Niewiasta stara, poważana
וצניעה נדיבת לב	2	i skromna, szczodrego serca,
גומלת טוב כל ימי'	3	czyniąca dobro przez wszystkie swoje dni,
מ רישא בת הרבני	4	pani Resza córka uczonego
המופלא הנדיב מ	5	cudownego, szczodrego, naszego nauczyciela
מנחם מאניס זל ונ	6	Menachema Manesa, pamięć jego niech będzie błogosławiona, a odeszła
ברח' שבט תריא	7	w Nów Miesiąca szwat 611.
תנצבה	8	Niech będzie dusza jej zawiązana w woreczku żywych.

Materiał:
piaskowiec fliszowy

Uwagi:

WERS 4: Resza – jidyszowy kinuj od hebrajskiego biblijnego imienia Riwka.

WERS 6: Manes – wariant jidyszowego imienia Man jako regularny kinuj hebrajskiego biblijnego imienia Menachem.

WERS 8: Por. 1Sm 25,29; TB, Szabat 152b; modlitwa *Jizkor*.



Joel ben Mordechaj

zm. 22 cheszwan 5620 r.,
tj. 19 listopada (sobota) 1859 r.



1	פנ
2	איש הולך מעשיו
3	צדק מפעלו שמונה
4	העריך ימים בכבוד
5	ה"ה התורני מוהרר
6	יואל בן הרבני מהר'
7	מרדכי זל ונפטר
8	דב חשון תרך
9	תנצבה

Tu pochowany
mąż postępujący w swych czynach
sprawiedliwie, dzieło jego uczciwe,
długie dni w chwale.
Oto ten, uczony, nasz nauczyciel, pan, mistrz
Joel syn uczonego, naszego nauczyciela, pana
Mordechaja, pamięć jego niech będzie błogosławiona, a odszedł
22 cheszwan 620.
Niech będzie dusza jego zawiązana w woreczku żywych.

Materiał:

piaskowiec fliszowy

Uwagi:

WERSY 6–7: Joel i Mordechaj – hebrajskie imiona biblijne.

WERS 9: Por. 1Sm 25,29; TB, Szabat 152b; modlitwa *Jizkor*.





Dow ben Menachem Mendel

zm. 13 elul 5624 r.,
tj. 14 września (środa) 1864 r.

פנ	1
על זה דוה לבינו ונמס בקרבנו	2
על אשר הלקח מחמד עינינו	3
איש כשר וישר ביתו פתוח	4
לרווחה ורחום רבנין ועוסק	5
בגמילות חסדים מו' דוב בן	6
הרבני בו' מנחם מענדיל	7
זל נפ' בש' טו' י"ג אלול תרכד	8
לפק תנצבה	9

Tu pochowany
Dlatego boleje serce nasze i topnieje w nas,
bowiem zabrany został powab naszych oczu –
mąż czysty i prawy. Dom jego był otwarty
na oścież i troszczył się o uczonych i zajmował się
czynieniem miłosierdzia. Nasz nauczyciel Dow syn
uczonego, naszego nauczyciela Menachema Mendla,
pamięć jego niech będzie błogosławiona. Odszedł
w dobrej sławie 13 elul 624
według krótkiej rachuby. Niech będzie dusza jego
zawiązana w woreczku żywych.



Materiał:
piaskowiec fliszowy

Uwagi:

WERS 2: Lm 5,17.

WERS 5: לרווחה – podwójna litera waw, tak na nagrobku.

WERS 6: Dow – hebrajskie imię pobiblijne.

WERS 7: Menachem – hebrajskie imię biblijne; Mendel – regularny jidyszowy kinuj imienia Menachem.

WERSY 4–5: Miszna, Pirke awot 1,5.

WERS 9: Por. 1Sm 25,29; TB, Szabat 152b; modlitwa *Jizkor*.

Jisrael ben Mordechaj

zm. 17 kislew 5632 r.,
tj. 30 listopada (czwartek) 1871 r.

1	איש אוהב
2	ישראל הה הרבנ
3	מה ישראל שמש הכנסת
4	בן מוהר מרדכי
7	ונפ יז כיסלו תרלב
8	תנצבה

Mąż miłujący
<lud> Izraela, oto ten, uczony
nasz nauczyciel, pan Jisrael, szames synagogi,
syn naszego nauczyciela, pana Mordechaja,
a odszedł 17 kislew 632.
Niech będzie dusza jego zawiązana w woreczku żywych.



Materiał:

piaskowiec fliszowy

Uwagi:

WERS 3: Hebr. *szamasz ha-kneset* – funkcja zawiadującego synagogą. Ostatni wyraz dopisany na skraju steli.

WERSY 3–4: Jisrael i Mordechaj – hebrajskie imiona biblijne.

WERS 6: Por. 1Sm 25,29; TB, Szabat 152b; modlitwa *Jizkor*.



Sara Frejde bat Cwi Jechezkel

zm. 24 elul 5646 r.,
tj. 24 września (piątek) 1886 r.

1	פט
2	אשה הצנועה וחסידה מגזע
3	ישרים מבנן ונכד הרבנים
4	המופלגים וחבל על דעזבה
5	חלדה ונקראה למרום טרם
6	כלתה קץ שנותי' מ' שרה
7	פריידה בת מו' צבי יחזקאל
8	שוב' זל נ' כ'ד' אלול תרמו
9	תנצבה

Tu pochowana
niewiasta skromna i pobożna, z rodu
prawych. Potomkini i wnuczka uczonych
znakomitych. I żałość, że opuściła
ten świat i została wezwana na wysokości
jeszcze jako
młoda panna, nastąpił kres jej lat. Pani Sara
Frejde córka naszego nauczyciela Cwiego Jechezkela,
rzezaka i kontrolera koszerności, pamięć jego niech
będzie błogosławiona. Odeszła 24 elul 646.
Niech będzie dusza jej zawiązana w woreczku żywych.



Materiał:
piaskowiec fliszowy

Uwagi:

WERS 6: Sara – hebrajskie imię biblijne.

WERS 7: Frejde – imię jidyszowe. Cwi – hebrajskie imię pobiblijne. Jechezkel – hebrajskie imię biblijne.

WERS 8: *szochet u-bodek* (rzezak i kontroler koszerności) – specjalista w zakresie uboju rytualnego i kontroli zdatności mięsa do spożycia.

WERS 9: Por. 1Sm 25,29; TB, Szabat 152b; modlitwa *Jizkor*.

Josef ben Jicchak Efraim

zm. 27 ijar 5650 r.,
tj. 17 maja (sobota) 1890 r.

Tu pochowany
mędrzec, choć ubogi w lata, bojący się Boga
i postępujący w sposób prawy. I dla
tego dozna bólu serce, gdyż zabrał
go Bóg w najlepszym jego czasie.
Nasz nauczyciel, pan Josef syn naszego nauczyciela,
pana Jicchaka
Efraima. Odszedł 27 ijar
roku 650. Niech będzie dusza jego zawiązana
w woreczku żywych.



1	פ"נ
2	האבריך ירא אלק'
3	והלך בדרך ישר ועל
4	זאת ידוה לב שלקח
5	אותו אלק' במבחר ימו
6	מוה' יוסף בן מו"ה יצחק
7	אפרים נפט' כ'ז' אייר
8	שנת תרנ תנצבה



Materiał:

piaskowiec fliszowy

Uwagi:

WERS 2: *awrech* – epitet pochwalny utworzony z wyrażenia *aw be chochma we-rach ba-szanim*, por. Midrasz raba do Rdz, 90:3; Midrasz rabejnu Bachja do Rdz, 41:43:1; Midrasz lekach tow do Rdz, 41:43:1.

WERSY 6–7: Josef, Jicchak, Efraim – hebrajskie imiona biblijne.

WERS 8: Por. 1Sm 25,29; TB, Szabat 152b; modlitwa *Jizkor*.

